

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/9 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy

maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

SodiqovaShohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Насретдинова Дилфуза Мухаммадиновна</i> ЖЕНЩИНЫ ТАТАРКИ В КУЛЬТУРНОЙ ЖИЗНИ ТУРКЕСТАНА	13-19
<i>Хужаниязов Уктам Ешбаевич</i> ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ АКАДЕМИК МУСИҚАЛИ ТЕАТРИ МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА	20-25
<i>Saidaxmatov Sharifbek Toshpo'latovich</i> SURXONDARYO VA QASHQADARYO VILOYATLARIDA DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR, AHOLI BANDLIGI VA MIGRATSIYA JARAYONLARI	26-32
<i>Yakubov O'tkir Shermamatovich</i> XX ASRNING UCHINCHI CHORAGIDAGI IQTISODIY, IJTIMOY O'ZGARISHLAR VA ULARNING DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI	33-37
<i>Саидбобоева Гулзора Нематжоновна</i> ЎРТА ОСИЁ ЭНЕРГЕТИКАЛАРИНИНГ I СЪЕЗДИ ХУСУСИДА	38-43
<i>Muminov Orifxuja</i> QIZILQUMNING LANDSHAFTI VA TARIXIY GEOLOGIYASI	44-49
<i>Avalova Gulshod Murodullayevna</i> HOJI BEKTOSH VALI – MUTASAVVUF FAYLASUF. HOJI BEKTOSH VALI MAJMUASI: TARIXI VA BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	50-55
<i>Айтмуратова Жанылсын Жалгасовна, Жамалов Нурлан Юсупович</i> БУЮК АЛЛОМАЛАРИМИЗНИНГ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ	56-61
<i>Qurbonova Marg'uba</i> TIL SOHASIDAGI O'ZBEKISTON HUKUMATI SIYOSATI, O'ZBEK TILINING DAVLAT TILI SIFATIDAGI NUFUZINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	62-68
<i>Shoto'rayeva Sitora Xudoyberdi qizi</i> BUXORO XONLIGIDA TOJIDDIN HASANXOJANING TUTGAN O'RNI VA IJTIMOY FAOLIYATI	69-72
<i>Убайдуллаева Моҳисадаф Суннатилла қизи</i> ҚЎҒИРЧОҚ ЎЙИН ЭНГ ҚАДИМГИ НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС СИФАТИДА	73-76
<i>Xoliqulov Rustam Sharipovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH SOHASIDAGI AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA-TADBIRLAR	77-82
<i>Fayziyev Farrux Uktamovich</i> IMKONIYATI CHEKLANGAN INSONLAR O'RTASIDA O'TKAZILADIGAN XALQARO SPORT MUSOBAQALARINING RIVOJLANISH TARIXI	83-90
<i>Азаматова Гулмира Байирбековна</i> МЕҲНАТ МИГРАНТЛАРИНИ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ Қўллаб-қувватлашнинг АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ	91-96

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna, Abduvohidov Behzod</i> ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI O'RNI	97-107
<i>Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич, Холиёров Парда Саъдуллаевич</i> КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР ҲИСОБИНИНГ ИЛМИЙ-МЕТОДОЛОГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	108-124
<i>Payazov Murod Maksudovich</i> “O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI” AJDA YO'LOVCHI TASHISH TIZIMINI MODERNIZATSIYALASH DAVR TALABI	125-131
<i>Юнусов Бегенч Мавланбердиевич</i> ИҚТИСОДИЁТ ТАРМОҚЛАРИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ РИВОЖЛАНИШИНИ БАШОРАТЛАШ, УЛАРНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	132-143
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Hoshimjanovich, Sayitbaev Shermirza Datkamirzaevich</i> KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI AYLANMA VOSITALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	144-151
<i>Мадрахимов Кахрамон Эгамберганиевич</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТНИНГ СТРАТЕГИК УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ	152-161
<i>Palvaniyazov Anvar Amatovich</i> MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA INVESTITSION SIYOSATNING AHAMIYATI	162-165
<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> HUDUDLARDA SANOAT AGLOMERATSIYALARINI SHAKLLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJIRIBALARDAN FOYDALANISH	166-172
<i>Raxmanova Rushana</i> O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJI VA KADRLAR TAYYORLASHDAGI MUAMMOLAR	173-178
<i>Xayrullayev Shaxram Yunus o'g'li</i> SAMARQAND VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA DINAMIKASI	179-186
<i>Qodirov Bahodir Tursunovich</i> “QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI”NING O'ZBEKISTON IJTIMOY-IQTISODIY TARAQQIYOTIDAGI O'RNI	187-192
<i>Bekjanov Dilmurad Yuldashovich, G'oyibnazarov Muxammad Xamidbekovich</i> LIZING MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHDA SAMARALI MARKETING STRATEGIYALARINING AHAMIYATI	193-199
<i>Masharipova Durdona</i> RAQAMLI PLATFORMALARNING GLOBAL TASHQI SAVDOGA TA'SIRI: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR	200-206
<i>Нурмухамедова Барно Исмаиловна, Урунова Гульнара Чарикулиевна</i> ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИНИЦИАТИВНОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	207-213

<i>Xidirova Marg'uba Rustamovna, Zakirov Asilbek Adilovich</i> KORPORATIV BOSHQARUV MEKANIZMLARI ORQALI AKSIYADORLIK JAMIYATINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	214-218
---	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Ismoilov Maxamadixon</i> TALABALARDA FALSAFIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI	219-223
<i>Shaydullayev Normuhammad</i> INSON VA JAMIYAT O'ZARO ALOQALARI: MUVOZANAT VA RIVOJLANISH	224-228
<i>Раджапбоева Хуршида Мақсудовна</i> ШАРОФ РАШИДОВ БАДИЙ-АДАБИЙ МЕРОСИДАГИ ЭСТЕТИК КЛИШЕНИНГ УНИКАЛ ЎЗИГА ХОСЛИГИ	229-233
<i>Abdullayeva Marhabo Uskinbayevna</i> YUSUF XOS HOJIB "QUTADG'U BILIG" ASARIDA AXLOQ MASALASI.....	234-239
<i>Ризаев Илҳом</i> ТАРТИБ ВА ХАОС: ЎЗ-ЎЗИНИ ТАШКИЛЛАШТИРИШ ҲОЯЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ ТАДҚИҚИ	240-247
<i>Niyozova Nilufar</i> OQILONA TURMUSH SHAROITINI YARATISHDA OILANING O'RNI	248-252
<i>Usmonov Farrux</i> FAN ETIKASI TUSHUNCHASINING TIZIMLI TAHLILI	253-258
<i>Mirjavxarova Feruzaxon Usmonjonovna</i> AYOLLARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING IJTIMOY, IQTISODIY VA MADANIY ASOSLARI: TARIXDAN BUGUNGI KUNGACHA	259-266
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY VA G'OYAVIY MEKANIZMLAR	267-272
<i>Raxmankulov Farxod Raximkulovich</i> ISLOHOTLAR JARAYONIDA MULKDORLAR QATLAMINING MILLIY O'ZLIGINI ANGLASHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	273-278
<i>Asatov Sodiq Safarovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARGA PRAGMATIK YONDASHUVLARNING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI	279-284
<i>Yusupova Feruza Zoyirovna</i> AXLOQIY TAFAKKURNING TAKOMILASHUVIDA AXLOQIY IDEALGA BO'LGAN EHTIYOJ	285-290
<i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i> SINERGETIKANING FALSAFIY VA IJTIMOY DUNYOQARASHGA TA'SIRI	291-296
<i>Saodatov Alimardon Abduraxmonovich</i> YOSHLARDA TABIAT IFLOSLANISHINI OLDINI OLISH VA UNI ASRAB AVAYLASH MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH	297-302

<i>Matluba Abduqodirovna Abdalimova</i> FALSAFIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA ANALITIK VA KRITIK YONDASHUVLAR	303-307
<i>Safarova Tumaris Rustamkulovna</i> KOTIB CHALABIYNING SHARQ ILM-FAN TARAQQIYOTIDA TUTGAN O'RNI	308-312
<i>Турсунов Мухиддин Болтаевич</i> АФСОНАВИЙ ДУНЁҚАРАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ВА УНИНГ ИНСОН ТАФАККУРИГА ТАЪСИРИ	313-316
<i>Mamanov Jamoliddin Abduraximovich</i> XRISTIANLIK DININING KELIB CHIQISHI VA G'ARB DAVLATLARIGA TARQALISHI	317-326
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Karimova Ozodakhon Avazovna</i> LINGUOPRAGMATIC STUDY OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A SOMATIC COMPONENT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	327-338
<i>Sayfiddinova Gulnoza</i> MILLIY UYG'ONISH DAVRI QO'QON ADABIY MUHITIDAGI AYRIM TURKUM SHE'RLARNING JANRIY XUSUSIYATLARI	339-344
<i>Abdullayev Ziyodbek Mansurovich</i> O'ZBEK VA NEMIS TILLARI ANTROPONIMIKASIDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR: KONTRASTIV TAHLIL	345-352
<i>Otaboyeva Mazmuna Rahimovna</i> FE'LNING SEMANTIK VA GRAMMATIK KATEGORIYALARIDAGI DARAJALANISHI: O'ZBEK VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA	353-359
<i>Алиева Эльвина, Темирова Озода</i> ПОВЕЛЕНИЯ И ПОБУДИТЕЛЬНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ СО ЗНАЧЕНИЕМ ЖЕЛАНИЯ В ПОЭТИЧЕСКИХ ТЕКСТАХ В. Ф. ХОДАСЕВИЧА	360-365
<i>Norqobilov Sanjar Rahmat o'g'li</i> BADIIY TARJIMADA LEKSIK-GRAMMATIK TRANSFORMATSIYALAR TADQIQI (JON GRINNING "THE FAULT IN OUR STARS" ROMANINING O'ZBEK TILIGA TARJIMASI MISOLIDA)	366-372
<i>Maxmudova Farangiz Muzaffar qizi</i> SAID AHMAD HAJVIYALARIDA YUKLAMALARNING AHAMIYATI	373-378
<i>Abdumajitov Xurshid Alisher o'g'li</i> MULOQOT VA MADANIYAT SHARHIDAGI SPORT TILI	379-382
<i>Rajabova Karomat Chorshanbi qizi</i> TURKOLOGIYADA SO'ZLASHUV USLUBIGA DOIR IZLANISHLAR	383-389
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA JINOIY LINGVISTIK BIRLIKLARNING SHAKLLANISHIDA STILISTIK VOSITALARNING O'RNI	390-396
<i>Xasanova Kamila Baxtiyorovna</i> STUDYING ETHNOGRAPHIC VOCABULARY IN THE UZBEK LANGUAGE	397-401
<i>Бобаева Шахноза</i> ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ В РЕЧИ	402-407

<i>Рузибаева Азиза Қаҳрамановна</i> АВАЗ ЎТАР ИЖОДИНИНГ ЎЗБЕК ТИЛИГА ТАЪСИРИ	408-413
<i>Umurzakova Aygul Umarovna</i> ARAB TILSHUNOSLIGIDA ZIYORAT TURIZMI TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH JARAYONI	414-418
<i>Sobirova Nodirabegim Murodjon qizi, Egamberdiyeva Sarvinoz Esonali qizi</i> STILISTIK FIGURALARNING TARJIMADAGI O'ZIGA XOSLIGI	419-423
<i>Xo'jamberdiyeva Gavhar Ilhom qizi</i> INGLIZ TILIDA "CHILD" KONSEPTINI AKS ETTIRUVCHI NOMINATSIYALAR	424-427
<i>Мирзаева Феруза Самижоновна</i> ЎЗБЕК ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИДА АНТРОПОНИМЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ	428-433
<i>Badalbayeva Maloxat Yulchiyevna</i> TRANSLATION FEATURES OF EMERGENCY TERMS IN ENGLISH AND UZBEK: A COMPARATIVE ANALYSIS	434-438
<i>Berdimurotova Sevara Maxmudovna</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SOHASIDAGI O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI NEOLOGIZMLARNING YASALISH USULLARI VA QO'LLANILISH XUSUSIYATLARI	439-444
<i>Po'latova Sarvinoz Botir qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA ZIDDIYATLI KOMMUNIKATSIYANING LIGVISTIK EKSPERTIZASI	445-449
<i>Aripova Saodat Taxirovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI HIKOYALAR TARJIMASINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI	450-453
<i>Azamatova Gulnoza</i> THE GRAMMATICAL CATEGORY OF NUMBER IN THE GERMAN LANGUAGE	454-458
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Мухитдинова Фирюза</i> КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	459-465
<i>Imotnniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li</i> MULKNI BEGONALASHTIRISH SHARTNOMALARIGA OID KONSEPTUAL YONDASHUVLAR	466-470
<i>Ёкубов Шухратжон Восиджон угли</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК АВТОР И ИЗОБРЕТАТЕЛЬ: АНАЛИЗ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ И ИЗОБРЕТЕНИЙ, СОЗДАНЫХ ИИ, В РАМКАХ АВТОРСКОГО ПРАВА И ПАТЕНТНОГО ПРАВА	471-477
<i>Худайбердиева Мафтуна Зафар кизи</i> ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВА ДЕТЕЙ НА БЕСПЛАТНОЕ И КАЧЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ	478-483
<i>Begimov Rufat Musurmonovich</i> KONSTITUTSIYA – HUQUQ VA ERKINLIKLARIMIZ KAFOLATI	484-488
<i>Миножиддинов Абдурасул Баходирович</i> АЛИМЕНТ МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	489-494

<i>Иброҳимов Азимжон Абдумумин угли</i> “ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛИК ҚОНУНЧИЛИГИДА КОРПОРАТИВ МУНОСАБАТЛАРГА ОИД ҚОИДАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ: КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВ”	495-500
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FUQAROLIK KODEKSINING YANGI TAHRIRI LOYIHASI BIRINCHI BO'LIM 6-BOBIDAGI KONSEPTUAL MASALALAR TAHLILI	501-507
<i>Ғайбуллаев Соҳибжон Ғайбуллаевич</i> ИЖАРА ШАРТНОМАСИГА ОИД ҚОНУНЧИЛИКНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БЎЙИЧА АЙРИМ ЁНДАШУВЛАР	508-514
<i>Саидов Бобур Бахромжонович</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ В ВЕБ-РАЗРАБОТКАХ	515-524
<i>Асадов Шаҳриддин Фахриддинович</i> РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА МАСЛАҲАТ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ	525-529
<i>Ганиев Нихолбек Валиевич</i> НОТИЖОРАТ КОРПОРАТИВ ТАШКИЛОТЛАР	530-536
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Ortiqova Nargiza Akramovna</i> O'QUVCHILARDA TARBIYAVIY QADRIYATLAR MANBALARI VOSITASIDA UZLUKSIZ MA'NAVIY TARBIYANI OSHIRISHGA QARATILGAN SAMARALI PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR	537-541
<i>Jamalova Nargiza Ulug'bek qizi</i> PEDAGOGIKA VA GUMANITAR FANLARINING JAMIYATDA TA'LIMNING O'ZGARISHI VA RIVOJLANISHIDA TUTGAN O'RNI	542-547
<i>Norboyev Nabijon Narziqulovich</i> SHAHMAT O'YININING SHAXS INTELEKTUAL SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIRI	548-553
<i>Batirov Behzod Baratovich</i> FIZIKA TA'LIM MAZMUNINI TABAQALASHTIRISHNING O'ZIGA XOSLIGI	554-559
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i> GENDER METODINING NAZARIY ASOSLARI	560-564
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i> BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARIGA INNOVATSION O'QITISH USULLARINING SAMARADORLIGI VA PEDAGOGIK SHAROITLARI	565-569
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR JISMONIY TARBIYASINING PEDAGOGIK SHARTLARI	570-575
<i>Ernazarov G'olibjon Ne'matovich</i> JISMONIY YUKLAMADAN CHARCHASH VA QAYTARILISH DAVRLARINING FIZIOLOGIYASI	576-580
<i>Xudaykulova Dilbarxon Zokirovna, Erkinova Dilshoda Sherali qizi</i> BOLALARDA TADQIDIY FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN PEDAGOGIK JARAYONNING ASOSIY XUSUSIYATLARI	581-586

<i>Eshdavlatov Abdullo Boybo'ri o'g'li, Uralov Sardor Abdulla o'g'li</i> TALABALARNING VOLEYBOL MASHG'ULOTLARIDA TEXNIK TAYYORGARLIGI	587-593
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA TALABALARNING MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINI TIL ELEMENTLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI	594-607
<i>Mirzaeva Kamola Uralovna</i> THE ROLE OF THE FAMILY INSTITUTE IN EDUCATING A PROFESSIONAL GENERATION	608-612
<i>Tursunboyeva Mukhlisa Anvar kizi</i> BILINGUALISM AS A PROMISING FORM IN CHILDREN'S EDUCATION	613-619
<i>Ҳақназарова Нулуфар Қуранбоевна</i> ТАЪЛИМ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ ШАРОИТИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ТИЗИМИНИ СТРУКТУРАВИЙ-ФУНКЦИОНАЛ ТАЪМИНОТИ	620-625
<i>Sheraliyeva Shahnoza Usmanovna</i> INGLIZ TILIDA TALABALAR YOZISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA TURLI YOZMA MATN NAMUNALARINI TAHLIL QILISHGA QARATILGAN MASHQLARNING AHAMIYATI	626-633
<i>Джанабаева Адина</i> ВОЗМОЖНОСТИ ЦИКЛА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	634-641
<i>Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich</i> TALABALARNING JISMONIY TARBIYA MASHG'ULOTLARIDA KUCH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH	642-646
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> QASHQADARYO VILOYATIDA PEDAGOGIKA FANINING RIVOJLANISHIDA XOTIN-QIZLARNING O'RNI	647-651
<i>Садиев Валижон</i> СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ РАЗВИТИЯ ПАТРИОТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ УЧАЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	652-657
<i>Pulatova Muhabbat Egamberdievna</i> UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH JARAYONIDA O'QITUVCHILARDA INNOVATSION KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYASI	658-663

Received: 10 November 2024

Accepted: 15 November 2024

Published: 25 November 2024

Article / Original Paper

SPIRITUAL AND IDEOLOGICAL MECHANISMS FOR ENSURING THE STABILITY OF SOCIETY

Primov Bakhriddin Abdirakhmonovich,

Tashkent State University of Economics

Acting Professor of the Department of Philosophy

G-mail: baxriddinprimov57@gmail.com

Abstract. In our article, the idea that the events related to the processes taking place in the world are, first and foremost, increasing the scope of technological progress and various ideological and ideological views influencing it, and this is manifesting its power, as if imperceptibly for national values, does not leave a single person who thinks about the state and society indifferent. We consider it our important task to cover the processes that have such a strong impact.

Key words: cultural threats, modern technological threats, global threats, global problems manifest in a person's lack of meaning in life, lack of goals, rejection of their values, feelings of anxiety and depression, indifference and indifference, loss of human freedom, following any ideas.

JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY VA G'OYAVIY MEXANIZMLAR

Primov Baxriddin Abdiraxmonovich,

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Falsafa kafedrasi v.b., dotsenti

Annotatsiya. Ushbu maqolamizda dunyoda kechayotgan jarayonlari bilan bog'liq hodisalar eng avvalo texnologik taraqqiyotning va unga ta'sir etuvchi turli g'oyaviy va mafkuraviy qarashlarning ko'lami oshib borayotgani bu esa milliy qadriyatlarga sezdimagandek o'z kuchini ko'rsatayotgani tafakkuri o'y-g'oyasi davlat hamda jamiyat sha'nini o'ylaydigan hech bir shaxsni befarq qoldirmaydi. Ana shunday, kuchli ta'siri vositasiga ega bayonlarni yoritib berishni muhim vazifamiz deb hisoblaymiz.

Kalit so'zlar: madaniy tahdidlar, zamonaviy texnologik tahdidlar, global tahdidlar, global mumammolar, insonda hayot mazmunining yo'qligi, maqsadlari yo'qoligi, o'z qadriyatlaridan voz kechish, tashvishni va tushkunlikni his qilishi, loqaydlik va beparvoligi, inson erkinligini yo'qotishi, istalgan g'oyalarga ergashishida namoyon bo'lmoqda.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI9Y2024N38>

Kirish. Bugungi kunda dunyoda yuz berayotgan ziddiyatlar o'zaro g'oyaviy va mafkuraviy to'qnashuvlar dunyo jamoatchiligi oldida xavotirlarni oshirmoqda. Ma'lum bir tahdidlar orqali o'zning geosiyosiy maqsadlarni amalga oshirishda ayrim hududlarni g'oyaviy va mafkuraviy poligonlarga aylantirmoqda. Aslida bunday holatlarning olini olishni paysalga solayotgandek taassurot uyg'otmoqda. Ana shunday jarayonlarni anglagan holda fikr va tafakkur qilish uchun mulohaza yuritib izohlashga harakat qilmoqdamiz.

Adabiyotlar tahlili. Dunyoning bir bo'lagi bo'lgan mamlakatimizda ham davlat va jamiyat barqarorligiga tahdid soluvchi ma'naviy va g'oyaviy mexanizmlar mavjudgi bo'nga ko'plab olimlar o'z fikr hamda qarashlarini ilgari surib ular S.Agarmal, A.Sureka, A.Adeyri, M.Yemmueta, O'.Odag, A.Leiser, K.Boyehnke, J.Kadirov maxsus ilmiy-nazariy qarashlarni ishlab chiqishgan. Lekin ma'naviy-axloqiy jihatlariga yechim sifatida e'tibor qaratishmagan.

Tadqiqot metodologiyasi. Jamiyat barqarorligini tahdid soluvchi turli g'oyaviy va mafkuraviy ilgari surgan va ilmiy-tadqiqot ishlari olib borgan hamda ilmiy-falsafiy qarashlarida ifodalagan olimlar I.Saifnazarov, A.Muxravov, T.Sultonov, B.To'rayev, G.G'affarova, A.Tulepov, M.Yoqubova, Muhammad Amin Yahyo, F.Usmonov, B.Primov va A.Boboqulovlarda o'z ilmiy maqolalarida e'tibor berishgan. Lekin biz yana ana shu kabi jarayonlarni analiz-sintez, o'tkazilgan onlayn so'rovlar orqali, ilmiy va metodologik jihatdan tahlil yetish zaruratini ko'rsatmoqda.

Tahlil va natijalar. Ijtimoiy tarmoq va undagi axborotlarni oson qo'lga kiritish mumkin bo'lgan shuningdek madaniy va ma'naviy chegaralar tarmoq ta'sirda yuvilib ketayotgan bir davrda ma'naviy va axloqiy jihatdan himoyalaniş har doimgidan-da muhim masala. Eng avvalo Yangi O'zbekistonda ma'naviy tahdidlardan himoyalaniş va ma'rifatli jamiyat barpo etish ta'lim, ma'naviy yuksalish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, jamoatchilik ishtiroki va madaniy merosni asrab-avaylashni o'z ichiga olgan kompleks yondashuvni talab etadi.

Global o'zgarishlar va chaqiriqlar sharoitida yangi O'zbekistonning madaniy-ma'naviy asoslarini himoya qilishni ta'minlash, ayni paytda ma'rifatli va bilimli jamiyat barpo etishga hissa qo'shish muhim ahamiyatga ega. Globallashuv va yangi chaqiriqlar bilan tavsiflangan tez o'zgarib borayotgan dunyo sharoitida Yangi O'zbekistonning madaniy-ma'naviy asoslarini asrab-avaylash vazifasi ayniqsa dolzarb bo'lib qolmoqda. Bu nafaqat milliy o'zlikni saqlash, balki butun mamlakatni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun zarur shartdir. Shu bilan birga, tanqidiy fikrlash va yangi sharoitlarga moslasha oladigan ma'rifatli va bilimli jamiyat yaratishga intilish zarur.

Ma'naviy tahdid tushunchasi keng va murakkab tushuncha bo'lib u bir qancha maqsadlar va bir qancha sohalar bilan bog'liq hisoblanadi. Ma'naviy tahdid eng avvalo inson va jamiyatning hayot ma'nosiga, qadriyatlariga, ichki olamiga, e'tiqodiga, insoniyat sifatida umumiy potensialining barqarorligiga putur yetkazuvchi omillar hisoblanadi. Ma'naviy tahdidning salbiy ta'siri, inson hayot ma'nosi, maqsadlari yo'qolishida; o'z qadriyatlaridan voz kechishida; tashvishli va tushkun his qilishida; loqayd va beparvoligida; inson erkinligini yo'qotishida; istalgan g'oyalarga ergashishida namoyon bo'ladi.

Har qanday jamiyat yoki tizim bo'lsin uning shakllanishi va ravnaq topishi undagi barqaror aloqalar va barqaror mexanizmlar bilan chambarchas bog'liqdir. Jamiyatning barqaror faoliyati undagi fuqarolarning me'yoriy aloqalari va ushbu aloqalarning mustahkamligi shuningdek ziddiyatsiz amalga oshishi bilan bog'liq. Xuddi shunday mexanizmlardan biri bu ma'naviy va g'oyaviy mexanizmlar hisoblanadi.

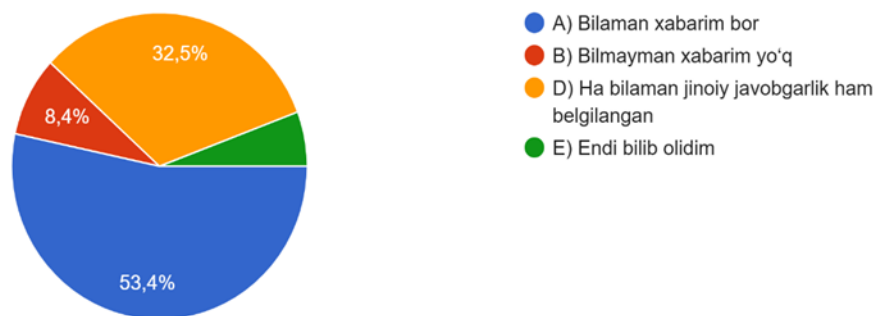
Ma'naviy mexanizmlar din, ijtimoiy normalar, axloqiy qadriyatlar va hattoki qonunlar zahirida shakllanadi va rivojlanadi. Ma'naviy tizimlar insonlarning o'zaro hurmat va ishonch kabi ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi tizimlardan tortib adolat va ijtimoiy javobgarlik kabi qonuniy mexanizmlarni ham o'z ichiga oladi. O'zaro hurmat, o'zaro ishonch, hamkorlik, adolat va fuqaroviy javobgarlik kabi ma'naviy tizimlar dastlab universal axloq va din zahirida

shakllangan bo'lsa ular keyinchalik legallashtirish jarayonidan o'tib qonuniy ahamiyat kasb eta boshlaydi.

Ekstremizm va terroristik harakatlar uchun O'zbekiston Respublikasi qonunlariga muvofiq bir qator asosan ham jinoiy javobgarliklar belgilangan. Bu boradagi onlayn o'tkazilgan so'rovlarimiz ham quyidagi natijalarni ko'rsatmoqda.

9. Diniy radikalizm va terorizmning internet to'ridan foydalanishni bilasizmi. Uni tarqatmaslik, saqlamaslik va layk bosmasliknichi?

191 OTBET

“Diniy ta’limotlar ijtimoiy xulq-atvorni boshqaradigan va ijtimoiy xulq-atvorni targ’ib qiluvchi axloqiy asoslarni ta’minlaydi” [1].

Jamiyatning barqaror faoliyati ziddiyatsiz aloqalar, fuqarolarning mustahkam normalarga amalga qilish bilan belgilanadi. Optimal ijtimoiy munosabatlar bu asrlar davomida sinalgan qadriyatlar, ruhiy kechinmalar, axloqiy normalar kabi ma’naviy mexanizmlar hisoblanadi. Optimal ijtimoiy munosabatlarning mavjudligi, mamlakat milliy identligi va jamiyat madaniy kodining barqaror yuritilishi bilan proporsionaldir, ya’ni ular bir-birini tashkil etadi.

Ma’naviy va axloqiy mexanizmlar jamiyatdagi mavjud g’oyalar, din va umuminsoniy tamoyillar asosida boyitiladi va shakllanadi. Uning eng asosiy tamoyillaridan bir bu insoniylik, hamjihatlik, farovonlik va barqaror jamiyat. Aynan ma’naviy qadriyatlarning jamiyat tomonidan normal qaralishi va uning rivojlanishiga bo’lgan ehtiyojlar, ularning ommalashishiga va qonunlashtirilishiga yo’l ochadi. Aks xolda jamiyatlarda istalgan keng tarqaluvchi tamoyil va mexanizmlar normaga aylanish xavfi bor. Masalan bir paytlar quldorlik kabi inson qadr qimmatini kamsituvchi, tenglik va adolatni buzuvchi tamoyillar norma sifatida qaralgan va ular to’g’risida hattoki qonunlar qabul qilingan. Insoniyat tafakkuri rivoji va demokratik tamoyillar ta’sirida tenglik va adolat tushunchalariga qayta baho berildi. Bu yerda qonun ma’naviy va axloqiylik kabi umumiy tamoyillarga murojaati orqali shakllanganini ko’rishimiz mumkin.

“Ma’naviy va axloqiy qadriyatlarning huquqiy tizimlarga integratsiyalashuvi ularni huquqiy jihatdan majburiy qiladi, bu jamiyatda tartibni saqlashga, adolat va ijtimoiy mas’uliyat hissini kuchaytirishga yordam beradi”[2]. Shunday qilib, din, axloqiy qadriyatlar va ijtimoiy me’yorlar asosida shakllangan ma’naviy mexanizmlar jamiyat barqarorligini saqlashda asosiy rol o’ynaydi. Ushbu mexanizmlarni qonuniylashtirish ularning ahamiyatini oshiradi va

fuqarolar tomonidan qat'iy normalarga rioya qilishga yordam beradi, bu esa o'z navbatida ijtimoiy totuvlikni va milliy o'zlikni barqaror boshqarishni qo'llab-quvvatlaydi.

“O'zaro hurmat, ishonch, hamkorlik, adolat va fuqarolik mas'uliyati kabi ma'naviy tizimlar umuminsoniy odob-axloq va din asosida shakllanadi. Oila, din va ta'lim ijtimoiy me'yorlar va qadriyatlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi, axloqiy asos va jamiyat tuyg'usini ta'minlaydi, keyinchalik qonunlar va huquqiy mexanizmlar orqali mustahkamlanadi”[3].

Yangi O'zbekistonni ma'naviy tahdidlardan asrash, ma'rifatli jamiyatni shakllantirish davlat idoralaridan tortib, fuqarolik jamiyati, har bir insonning birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladigan vazifadir. Ma'naviy-axloqiy asoslarni mustahkamlash, ta'lim sohasidagi islohotlar, axborot xavfsizligini ta'minlash va ijtimoiy hamjihatlikni rag'batlantirish ushbu vazifaning asosiy yo'nalishlari hisoblanadi. Ommaviy madaniyat, globallashuv, ekstremizm va radikalizm barqaror taraqqiyot va ma'rifatga intilayotgan har qanday jamiyat oldiga jiddiy vazifalarni qo'yimoqda. Bu hodisalar ijtimoiy va madaniy asoslarga putur yetkazishi, jamiyatdagi oriyentatsiyalar buzilishi va kelishmovchilikni keltirib chiqarishi mumkin. Islohot va modernizatsiya yo'lidan borayotgan yangi O'zbekiston uchun bu to'siqlarni anglash va yengish juda muhim hisoblanadi.

Ommaviy madaniyat, globallashuv, ekstremizm va radikalizm mamlakatdagi barqaror axloqiy va ma'naviy tizimlarni go'yoki “yangicha” erkinlik va ozodlik g'oyalari ortidan turib tanqid qiladi. Jamiyat barqarorligini ta'minlab kelayotgan ma'naviy va g'oyaviy tizimlarni, eskilik qoldig'i yoki anglanmagan qadriyat sifatida baholab, o'z g'oyalari va qarashlarini yangilik sifatida majburiy singdirishga harakat qiladi. Demokratik tamoyillarni mamlakat, xalq va jamiyat tafakkuri, axloqi va ma'naviyati tashkil qiladi. Jamiyat tomonidan normal deb qaralgan tamoyillarning legalizatsiya qilinishini demokratik jarayon sifatida talqin qiladigan bo'lsak, ommaviy madaniyat, globallashuv, ekstremizm va radikalizm tarafdorlarining asosiy maqsadi ham mamlakatdagi ular o'rnatmoqchi bo'lgan tizimni normal qaralishiga erishish hisoblanadi. Ya'ni asosiy maqsad jamiyatda o'z tarafdorlarini ko'paytirish maqsadida, o'z qarashlarini jamiyatga singdirish va ma'lum muddat bosqichida jamiyatda norma sifatiga aylantirish hisoblanadi. Ular o'z g'oyalari va qarashlarini yangi va ilg'or g'oya sifatida taklif qiladilar, ularni jamiyatga zo'rlik bilan singdirishga harakat qilishadi. Bu esa erkinlik, tenglik va xilma-xillikni hurmat qilish tamoyillariga asoslangan demokratiyaga jiddiy tahdid soladi. Ushbu vaziyatda kuchli axloqiy-ma'naviy tizimlar muhim o'rin tutadi. Ular odamlardagi qadriyat yo'nalishini belgilaydi, ularga to'g'rini noto'g'ridan ajratishga va to'g'ri qaror qabul qilishga yordam beradi. Ommaviy madaniyat, globallashuv, ekstremizm va radikalizm tarafdorlari o'z g'oyalarini qonuniylashtirishga harakat qilganda, aslida mamlakatda o'rnatmoqchi bo'lgan tizimni normallashtirishga harakat qiladilar. Ularning maqsadi jamiyatda o'z tarafdorlari sonini ko'paytirish, o'z qarashlarini tanishtirish va ularni me'yorga aylantirishdir.

Ommaviy madaniyat va globallashuv mamlakatda yangilik, betaraflik va zamonaviylik soyasida kirib kelsa, radikalizm va ekstremizm eski va mavjud g'oya va tamoyillarining tanqidi o'laroq ommalashadi. Umumiy mexanizm esa yagona mamlakatdagi barqaror ma'naviy muhitni buzish va bu orqali yangi maqsad, industriya va boshqaruvni o'rnatish hisoblanadi. Ushbu maqsadni amalga oshirishda targ'ibot, dezinformatsiya, imtiyozlar berish va qo'rqitish va kerak bo'lsa kuch ishlatish usullaridan foydalanishadi.

Ijtimoiy tarmoqlar insonlarning tobora e'tiborini tortishi bilan birga o'ziga bo'lgan talabni ham shakllantirishini kuzatishimiz mumkin. Ijtimoiy tarmoq insonlar o'rtasidagi aloqalarni o'rnatishi bilan birga, real jamiyatdan farq qiladigan yangi virtual jamiyat va aloqalarni yo'lga qo'ymoqda. Virtual jamiyatda turli ma'naviy va madaniy chegaralar yuvilib, barcha standart qoliplarda aloqaga kirishayotganligini kuzatishimiz mumkin. Axborot urushi va total madaniyatlarning o'rnatilishini, individuallik, identik, o'zlikning yo'qolishi va ommaviy odamga aylanish sifatida baholash mumkin.

"Axborot urushi madaniy an'analarni qadrsizlantirish va ommaviy madaniyatni rivojlantirish orqali ma'naviy xavfsizlikni buzishi mumkin, bu esa jamiyatning va madaniyatning parchalanishiga olib keladi"[4].

Ijtimoiy tarmoqlarda total madaniyat va qarashlarning o'rnatilishi, birinchi o'rinda mamlakatlarni milliy madaniyat va ma'naviyatning yemirilishi, ikkinchi navbatda umumiy nazorat mexanizmi, manipulyatsiya va eng asosiysi, yangi industriya demakdir. Ma'naviyat va axloqiy qadriyatlar inqirozi, yillar davomida yig'ilgan kollektiv faoliyat mexanizmi sifatida, uning jamiyat sifatida mavjud bo'lishi, birlashishi, tashqi xavflarga nisbatan qarshi turish kabi funksiyalardan ayiradi. Bu esa ijtimoiy tarmoq yoki sahna ortidagi boshqaruvchilarga, bo'lib tashla hukmronlik qil kabi tamoyillar asosida boshqaruv imkoniyatini beradi. Chunki identligini, ma'naviyatini, madaniyatini yo'qotgan shaxslarni boshqarish oson va ular o'z taomillarini tez o'zgartirishadi, shuningdek ularning yashash tarzi va taomillarini ham tarmoq egalari va ommaviy madaniyat tashkil etadi.

"Ma'naviyat va ijtimoiy media o'zaro bog'liq bo'lib, ijtimoiy media ko'pincha mazmunli aloqalar o'rniga yuzaki aloqalarni targ'ib qilish orqali an'anaviy ma'naviy qadriyatlar va amaliyotlarni susaytiradi"[5].

"Ijtimoiy media shaxsiy va jamoaviy o'ziga xoslikni bostirish orqali din va madaniyatga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu esa noyob madaniy qadriyatlarning yo'qolishiga olib keladi"[6].

Xulosa va takliflar. Ijtimoiy tarmoqlardagi manipulyativ kontentlar ta'sirida ma'naviy va axloqiy gomogenlashuvni kuzatishimiz mumkin. Bu birinchi navbatda fikrlar xilma-xilligi va insonning tanlov erkinligi va tom ma'nodagi erkinligiga jiddiy xavf tug'diradi. Manipulyativ kontentlar yordamida shakllangan gomogen ma'naviyat va madaniyat bir yoqlama qarashga olib keladi va ma'naviyatning asl mazmuniga putur yetkazadi. Gomogenlashuv insonni shaxs sifatida yo'q qilib, jamoaga ergashuvchi qiladi, tom ma'noda insonda erkinlik yo'qoladi. Tarmoqning muttasil ta'sirida tanlov qilayotgan inson barcha narsalarni erkin tanlayotgandek aslida esa majburiy tanlagan hisoblanadi. Uzluksiz monoton g'oyalarning axborot maydonidan tarqalishi erkinlik illyuziyasini yaratadi. Tarmoq foydalanuvchilariga singdirilgan axborot, tarmoq egalari belgilagan ehtiyojni hosil qiladi, bunday holatda foydalanuvchilar barcha narsalarni o'zi tanlayotgandek his qilsa-da, aslida ularning tanlovi tarmoq tomonidan oldindan belgilangan bo'ladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Muh. Afrilsah. "Investigating The Role Of Religion In Shaping Moral Values And Social Norms." Published by Mahogany Journal De Social. This is an open access article under the CC BY-SA License(<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>). 14 February 2024

2. Brennan, Geoffrey, and others, "Moral and social norms", Explaining Norms (Oxford, 2013; online edn, Oxford Academic, 26 Sept. 2013), <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199654680.003.0004>, accessed 13 Nov. 2024.
3. Rameshwor, Baral. (2023). "Exploring the Prominent Role of Social Institutions in Society". International research journal of MMC, 4(2):68-74. doi: 10.3126/irjmmc.v4i2.56015
4. Igor, A., Medyanik, Oksana, A., Bogdanova., Ashkhen, V., Abovyan., Liana, R., Barashyan., Olga, M., Shevchenko. (2019). "Modern information warfare and spiritual security of russia: threats and limiting strategies." Humanities and social sciences, 7(5):738-743. doi: 10.18510/HSSR.2019.7591
5. Sonica, Rautela., Adya, Sharma. (2019). "Spirituality and Social Media: Connecting the Dots." International Journal of Interactive Mobile Technologies (ijim), 13(09):81-98. doi: 10.3991/IJIM.V13I09.8863
6. Dr. Gurudutta P. Japee Pages (2023). "Social media, cyber religion and culture." Gap interdisciplinarity - a global journal of interdisciplinary studies, 6(2):58-70. doi: 10.47968/gapin.620008
7. Б.Примов. "Ахборотлашган даврда оммавий ахборот воситаларининг ўрни". Фалсафа ва ҳуқуқ. Тошкент -2024. Б-208
8. Б.Примов. "Ахборотлашган даврда ахлоқий қадриятларнинг емирилиши". Oriental Journal of History, Politics and Pages: 286-292 Law. <https://www.supportscience.uz/index.php/ojhpl>
9. Б.Примов. "Ахборотлашган даврда ахлоқий қадриятлар". International journal of philosophical studies and social sciences. <http://ijpsss.iscience.uz/index.php/ijpsss> Vol 4, Issue 4 (2024) Б-143-148
10. Б.Примов. "Ахборот асрида кибер информатсион хавфсизлик". ЎЗМУ хабарлари. Тошкент -2024. Б-147-149
11. Б.Примов. "The impact of cyber information on human life". Высшая школа: научные исследования. Материалы Межвузовского международного конгресса (г. Москва, 17 октября 2024 г.): Том 1. – Москва: Издательство Инфинити, 2024. – 110 с.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/9 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).